

בס"ד, ד' חשוון התשפ"ז

בכורות כ"ז – טובת הנאה במתנות כהונה, תרומה בחוץ לארץ ושנת הבכור

שאלות:

1. אדם הציע ליוסי סלע כדי שיתן את התרומה שהפריש לנכדו הכהן. האם מותר?

טובת הנאה לבעלים בנתינת מתנות כהונה

- הברייטא בסוף הדף הקודם שעסקה במתנות לכהנים, ללויים ולעניים מסיימת בדין שבכולן יש בהן טובת הנאה לבעלים. והברייטא בדף שלנו מסבירה שהבעלים יכולים ליהנות מהזכות לתת את המתנה לכהן מסוים, תמורת דבר מועט. ומדגימה בישראל שהפריש תרומה ופגש אותו ישראל אחר ואמר לו: הא לך סלע זה ותן את התרומה לבן בתי הכהן, מותר. אבל אם כהן נתן סלע כדי שהתרומה תינתן לכהן אחר, אסור, כי הוא נראה ככהן המסייע בבית הגרנות.
- הגמרא שואלת: למה הברייטא לא אומרת את הדין גם על שאר מתנות כהונה, כמו בכור, זרוע, לחיים וקובה שנותן השוחט? ועונה שתרומה היא קדושת הגוף, שלא ניתן לחלל אותה, ולכן הנכד הכהן בדוגמה לעיל לא יטעה לחשוב שהיא התחללה על ידי הסלע ולנהוג בה כחולין. אבל מתנות כהונה: זרוע לחיים וקובה, הן קדושת דמים, שהכהן יכול למכור אותן לישראל ואז הן חולין, ולכן הנכד הכהן עלול לחשוב שחוללו על הסלע ולאכול אותן כחולין, ולא כצלי בחרדל עם הכבוד שמגיע להן. והמילים 'ובכולן' יש בהן טובת הנאה, מתפרשות רק לתרומות ומעשרות.
- 2. משה הכהן נטמא במת. האם מותר לו לאכול תרומה שהופרשה בחוץ לארץ?

דיני תרומה בחוץ לארץ

- בהקשר לאיסור כהן המסייע, רבא אמר שבתרומת חוץ לארץ, שהיא מדברי חכמים, אין בה איסור כהן המסייע בבית הגרנות, ורב חמא נתן אותה לשמשו הכהן בשכרו.
- שמואל אמר שתרומת חוץ לארץ בטלה ברוב ולא צריך ביטול באחד למאה, ולכן רבה שהיה כהן היה מבטל אותה לכתחילה ברוב חולין ואוכל אותה בימי טומאתו, ורב הונא בריה דרב יהושע כשהזדמן לו ספל יין של תרומה היה מערבב שני ספלי יין חולין בספל תרומה ושתה ספל, ואחר כך הוסיף בכל פעם ספל תרומה ושתה ספל מהתערובת.
- שמואל גם אמר שאוכלים מהתבואה, ומשאירים כדי התרומה שאותה אפשר להפריש רק בסוף.
- שמואל אמר בנוסף שתרומת חוץ לארץ אסורה רק למי שהטומאה יוצאת מגופו (בעל קרי, נדה, זב) ולא למי שנטמא במת, בשרץ או בנבילה, וגם לאלו שאסורה עליהם, אסורה רק באכילה ולא בנגיעה.
- רבינא הסיק מכאן שנדה מפרישה חלה בחוץ לארץ (בנגיעה) ונותנת אותה לכהן קטן שלא ראה קרי (או גדול שטבל מטומאת קרי, רש"י, בפירוש הראשון). ואם אין כהן כזה, היא לוקחת אותה עם שיפוד (כמה שפחות לגעת אחרי שקראה לה שם חלה) ושורפת אותה בתנור (כי חוץ לארץ בחזקת טומאה, רבינו גרשום) ומפרישה חלה אחרת כדי שלא תישכח תורת חלה, ואת השנייה אוכל אפילו כהן בוגר, גם אם הוא טמא.

רב נחמן ורמי בר חמא ישבו בספינה, ו**רב עמרם** הלך להתפנות. אישה שאלה האם טמא מת יכול לטבול ולאכול תרומת חוץ לארץ, כטבול יום בלי לחכות להערב שמש? **רב נחמן אמר** "וכי יש לנו הזאה?" כלומר ברור בזמן הזה שלא, ולכן גם לא צריך הערב שמש, ו**רמי בר חמא אמר** שיש לחשוש לכבוד **רב עמרם** ולחכות לו, ולא לפסוק בלעדיו. כשרב **עמרם** חזר, הוא אמר להם בשם **רב** שטמא מת טובל ואוכל תרומת חוץ לארץ. הגמרא מעירה שאין הלכה כרב, וגם לא כדברי **מר זוטרא** בשם **רב ששת** לגבי טמא שרץ שטובל ואוכל.

3. בכור נולד בעדר של אלי באדר. האם שנתו נגמרת בראש השנה או באדר הבא?

שנת הבכור ואכילתו

- המשנה אמרה בדף הקודם שהבכור נאכל שנה בשנה, ושאל נולד בו מום "בתוך שנתו" רשאי לקיימו עד שנים עשר חודש ואז לאכול אותו. הגמרא מדייקת "שנתו" שמונים לפי שנה שלו ולא לשנות העולם. ומבררת מנין המקור לזה. הגמרא עונה שרב לומד מהפסוק "לִפְנֵי ד' אֱלֹהֶיךָ תֹאכְלֶנּוּ שָׁנָה בְּשָׁנָה" שהוא מדבר על שנה שנכנסת בתוך שנה אחרת, שכשהיא משלימה היא כבר בתוך שנה אחרת (של בריאת העולם), והיא שנת הבכור שנולד באמצע השנה.
- ודבי רב למדו שהפסוק מלמד שהבכור נאכל יום אחד בשנה זו ויום אחד בשנה הבאה, כלומר זמנו הוא שני ימים ולילה אחד, ואת מנין השנה מיום הלידה שלו הם לומדים **כרב אחא בר יעקב** משאר קדשים שנאמר בהם "כִּבְשֵׁ בֶן שָׁנָתוֹ", שנתו שלו ולא שנת מנין עולם. הגמרא שואלת מאיפה רב לומד שהבכור נאכל לשני ימים ולילה אחד, ועונה שהוא לומד מהכתוב "וּבְשָׂרָם יִהְיֶה לָךְ כַּחֲזֵה הַתְּנוּפָה וְכִשּׁוֹק הַיָּמִין לָךְ יִהְיֶה", שמקיש את הבכור לחזה ושוק של שלמים, שנאכלים שני ימים ולילה אחד.
- בתחילת הדף הבא הגמרא שואלת למה דבי רב לא לומדים כמו רב, ועונה שייתכן שההיקש הוא לחזה ושוק של תודה, שנאכלים רק ליום ולילה. ורב עצמו ענה שהביטוי "לך יהיה" מוסיף יום לבכור.
- הגמרא שואלת למה דבי רב לא לומדים מ"לך יהיה", ועונה שאצלם "יהיה לך" מלמד שבכור בעל מום ניתן לכהן, כי זה דין חריג שנותנים לכהן. הגמרא שואלת: מנין לרב הדין הזה? ועונה שהוא לומד מ"ובשרם" בלשון רבים (תם ובעל מום), ודבי רב לא לומדים כך, כי "ובשרם" מתייחס לבכורות של כל ישראל.